

בס"ד

ב' אב תשס"ז

במלאת שנה לנפילתו של רס"ן רועי קליין הי"ד

דברים שנאמרו בהר הרצל מפי נתנאל אלישיב

ברשות משפחתו של רועי, רבותיו וחבריו,
ברשות מפקדי, צנוע וגיבור, אל"מ חגי מרדכי, ושאר מפקדי וחיילי צה"ל
שהגיעו לכאן ביום הזה,
אני מבקש לשתף אתכם היום בדברים שכמעט נכתבו מאליהם:

רועי שלנו,
נראה שהשנה שחלפה מאז נפילתך היא השנה הקצרה ביותר שאני זוכר
בחיי.
שנה שעברה כל כך מהר, כשאירוע הודף אירוע.

הכל התחיל באותו יום מר, לפני שנה (ויום) בדיוק.
ישיבת צוות המכינה בעלי נקבעה לאותו יום, ולפני תחילתה נכנס לרגע הרב
קשתיאלי, ראש הכולל והחברותא הקרובה שלך, שלא נמנה על הפורום
שהתכנס, ובפיו בקשה חריגה: הוא מבקש שנקרא לו לכמה דקות, באמצע
הישיבה, כדי לדבר אתנו על נושא חשוב. ביקשנו ממנו לפתוח את הישיבה,
והוא העלה נושא שדנו בו במשך כחצי שעה: הידוק הקשר עם המשפחות
השכולות של בוגרי המכינה שנהרגו על קידוש השם. קיימנו את הדיון
כשמאחורינו הקיר המכאיב של חדר הזיכרון שלנו, ועליו תלויות שש עשרה
תמונות של נערי חמד, שכל אחד מהם הוא עולם ומלואו. מי ידע כמה מעט
זמן יחלוף עד שגם תמונתך תצטרף, יחד עם תמונתו של בנג'י הילמן
פקודך-חברך, ועם המסגרת הריקה של עמנואל מורנו¹. רק דקות ספורות
חלפו מתום הדיון, והשמועות החלו לזרום. אני שואל את הרב אלי מה בדיוק

¹ עמנואל מורנו שירת כסגן אלוף בסיירת מטכ"ל. נפל בפשיטת הסיירת על בעל-
בק, בתאריך כה אב תשס"ו, מסגרתו נותרה ריקה כי חל איסור לפרסם את תמונתו,
בשל רגישות תפקידו הצבאי.

יודעים כבר לגביך, והוא משיב שמגיעות שמועות לא טובות. מקולו השבור של הרב כמו גם מניסיון החיים הבנתי שהפעם לא מדובר בסוג השמועות שתופרכנה בהמשך היום. בכל זאת שלחתי לך הודעת טקסט נואשת: רועי, אם איכשהו יצאת מהסיפור הזה בצפון, צור קשר, דואגים לך כאן. חיקיתי להודעה שבתוכי כבר ידעתי שלא תבוא, עד שהידיעה הפכה חד-משמעית, והתחלנו תהליך ארוך ומכאיב, שאיש לא יכול היה להכין אותנו לקראתו.

ביום הקבורה הרב עודד וולנסקי מגיע לביתך בשכונת היובל. הוא מתיישב מול שרה ומספר בקול שקט על הקשר העמוק שלו אליך. הוא מתאר באוזניה כיצד שכל תוך זמן קצר את בנו וכלתו, שגרו בשכונתך בעלי, ואת תלמידו דרור וינברג, שהיה כמו בן בשבילו. הוא מספר לה על התחושה הקשה שהעיקה עליו אחרי לכתו של דרור, תחושה שהומתקה כשהתחלת להופיע בשיעורים שלו. מהר מאוד הבין מי אתה, וסיפר איך בלבו היה אומר עליך: "זה ינחמנו". הרב התקשה להמשיך בשיחה ויצא במהירות מביתך, ופתאום אנו כבר בבית הקברות, כאן בהר הרצל. ההלוויה רק נגמרה וכבר החלו דוחקים בנו להזדרז ולפנות את השטח, כי ההלוויה הבאה עומדת להתחיל.

וכלנו יושבים כמה שיותר בשבעה, בעלי וברעננה, כי לשמוע את רעך, פקודיך ומפקדיך מדברים עליך, זה שיעור מוסר שלא יסולא בפז. וכאילו בין רגע אנחנו כבר ניצבים כאן ביום השלושים; בלכתנו, שלושים יום קודם לכן – קברך היה האחרון בחלקה, ובשובנו – היינו צריכים לחלוף על פני כמה וכמה שורות עד שהגענו אליך. שלושים יום...

ועדיין המלחמה-לא-מלחמה הזאת בעיצומה.

מספר שבועות חולפים, ובערב יום הכיפורים, מאוחר בלילה, אני רואה קודם לכתי לישון כותרת בחדשות: "מחר יחזור החייל האחרון מלבנון". ובאותו הלילה אני חולם שאני בגבול הצפון, יורה צרורות רוחב לתוך לבנון, ולפתע נשמעת הודעה: "המלחמה נגמרה, להפסיק לירות"; קולות של סירנות מתחילים להישמע והמון אמבולנסים חוצים את הגבול משני עבריו. אני מבין שמחליפים גופות, וחושב בלבי שאולי גם אתה שם. אני רואה חיילים רצים עם אלונקה ועליה גופה מכוסה בשמיכת סקוויאס צבאית, ואיכשהו מבין שזה אתה, ומבקש מהם להראות לי אותך, רק לרגע, בפעם האחרונה. החיילים שנושאים את האלונקה שלך אומרים לי שלא כדאי לי לראות, "זה לא מראה

יפה", ותוך כדי הוויכוח בינינו השמיכה מתחילה להישמט ופניך מתגלות, ועליהן ארשת של שלווה ותום, כזו שעל פניו של אדם חי, שרק הלך לנום מעט. אני חושב בלבי "אולי הוא בכל זאת בחיים", עד שלפתע עפעפיך מתחילות לנוע בצורה מכנית, כעפעפיה של בובה עשויה פלסטיק, ואני מבין שכבר אין בך רוח חיים. כשאני מתעורר בבוקר ותוהה לפשר החלום, אני מגיע למסקנה שזה היה חלום של מחאה, התקוממות פנימית כנגד הכותרת שראיתי לפני השינה: אכן, כל החיילים חוזרים, חוץ מאלה שלא. אתה, רועי, לא חזרת...

כך נמשכת לה השנה, ובכל פעם זה עוקץ אותך מחדש, דווקא ברגעים הלא צפויים:

כשרואים מישהו מרחוק ולשבריר שנייה הוא דומה לך, והמוח משדר לך "הנה רועי", עד שכעבור שבריר שנייה נוסף אתה עונה לעצמך, "לא, זה לא רועי...";

כשאני רואה את שמך על הצג של המכשיר הסלולארי, ויודע שצריך למחוק אותו, אבל איך אפשר?

וכשצריך לעדכן את החבר'ה במשהו – לפעמים אפילו בדבר הקשור להנצחתך – ובאופן אוטומטי קופצים לך לראש השמות של אלו שצריך להתקשר אליהם: אסי ודודי ודני ועזרא ורועי ו... לא, לא רועי...

בכלל, בשנה הזאת הפכה החבורה העליזה שלנו מרעננה לחבורה שכולה, חלולה, בה דמות כל כך מרכזית חסרה. בזכותך נפגשנו לעתים קרובות, כדי לדון בהנצחתך ולקדם פרויקטים שונים. באופן טבעי, הפגישות לוו בהרבה צחוק וחוויית נעורים. ובכל פעם, ברגע שלא ניתן לצפותו מראש, זה מפלח אותך כמו חץ: היכן רועי? מדוע הוא לא נמצא כאן כדי לצחוק אתנו, כדי להצחיק אותנו?

זו הייתה שנה שבה כל מה שקשור לשכול הפך לאישי ורגיש, כל שיר זיכרון נשמע באוזנינו כאילו נכתב רק עליך.

זו הייתה שנה בה בכל שני וחמישי הגיעה פנייה ממקום אחר, שרוצה שנבוא לדבר עליך. בעקבות הפניות הללו מצאתי את עצמי בכל מיני מקומות, עומד בפני כל מיני קבוצות, וכולם רוצים להיות שותפים, כולם רוצים לגעת בך דרך מישהו שהכיר אותך: מבוגרים ובני נוער; יהודים מחו"ל שבאים לבקר

בעלי ומדריכות במדרשות ליהדות; צוערים בבה"ד 1 וקציני 'גולני' בהכנת סגל; רועי, כמה רוצים לשמוע עליך, ומה קטנות הן המילים... ובבה"ד 1 מודיעים לצוערים שיש שיחה על רועי קליין, "אתם זוכרים, ההוא שקפץ על הרימון", וגם אם בכניסתם דעתם על הרימון, הרי שביציאתם דעתם על כל דרכך המופלאה, דרך שכולה טיפוס נחוש ומעורר הערצה מדרגה לדרגה, ממעלה למעלה, עד לשיא הגבורה והקדושה שהשגת, לפני שנה אחת. ולמרות שבאופן עקרוני השתדלתי להימנע מלדבר בסגנון עצוב, לקראת סוף כל שיחה קלטתי בזווית עיניי עוד אחד ועוד אחת מוחים דמעה. שוב ושוב נוכחנו השנה איך דמותך נוגעת בנימים העמוקים ביותר של נפשות ישראל.

זו הייתה השנה בה זכינו להכיר את תבנית נוף ילדותך וצמיחתך כפי שלא הכרנוה מעולם. כל אדם יונק את שורשי אישיותו משני הוריו, אבל במקרה שלך שני החוטים שנמשכו מאישיותם של הורייך לתוכי נשמתך כה בהירים וברורים; צניעותו וחכמתו של אביך, ואישיותה הכובשת ומלאת החיים, המלאה בשנינות ובהומור, של אמך, השתלבו בך ועשו אותך למי שהיית.

זו הייתה השנה בה ניסינו ליצור גשרים חדשים למשפחתך המקסימה, ולנסות להתחבב על בניך, גלעד ויואב, שאינם ממהרים לקבל את המבוגרים הזרים והחייכנים אל חיקם, ובוחנים כל אחד בבחינה קפדנית.

זו הייתה השנה בה תלמידנו ב'בני דוד', ועוד רבים רבים אחרים, הרבו לשאול את עצמם: "אימתי יגיעו מעשיי לידי מעשיו של רועי קליין"; שנה שבה לאחר הזכרת שמך מצאתי את עצמי לוחש: "זכותו תגן עלינו".

ואולי, בעיקר, זו הייתה שנה בה מצאנו את עצמנו שואלים שוב ושוב – כל אחד בשפתו ובמושגיו – את השאלה שאיננה מרפה: האם אנו ראויים להקרבתך? האם אנו ראויים למסירות הנפש שלך? ואנו מתמלאים בשאיפה עמוקה לעשות את כל אשר בידינו, כדי שהתשובה על שאלות אלה תהיה חיובית באופן חד-משמעי, כדי שלא יהיה ספק על כך שיש בשביל מה ובשביל מי.

והיו את האירועים המגוונים להנצחתך. ומתוך כולם, אירוע אחד ההולם אותך בהלימה מלאה: ספר התורה שנכתב לזכרך, ושוכן בבית הכנסת שבו גדלת, 'יבנה' רעננה. לכאורה, אירוע לא אישי, לא "ממוקד רועי קליין", בו לא מספרים עליך ותמונתך לא מופיעה. אבל כמה התרגשנו מספר התורה הזו; שוב ושוב עלו לראש דברי חז"ל על פטירתו של חזקיה המלך (בבא קמא יז א) – "שהניחו ספר תורה על מיטתו, ואמרו: קיים זה מה שכתוב בזה." מכל המילים הגבוהות והמליצות, אין לי מלים טובות יותר כדי לתאר בהן אותך, רועי: "קיים זה מה שכתוב בזה".

אחר כך בא הסרט, "ובכל נפשך". 'קהיליית רועי קליין' מתכנסת להקרנת בכורה ב'יד לבנים' ברעננה. ישבתי בשורה האחרונה, כך שיכולתי לראות, כשהדליקו את האורות, איך איש לא נע ולא זע. כולם המומים, מנגבים דמעה, מהורהרים. אווירה של חשבון נפש ריחפה באוויר.

לקראת יום הזיכרון מראיין אחד מערוץ 10 מפתיע אותי בשאלה שעדיין לא נשאלתי: האם אני עדיין נמצא אתך בקשר, האם אנחנו עדיין – כביכול – משוחחים? אני עונה לו שכן, הרבה, ובאותו הלילה חולם על בית הכנסת בשכונת 'נוף הרים' בעלי, בו התקיימה הברית של גלעד. השעה שעת קבלת שבת, ולפתע אתה נכנס, כל גופך פצוע, חבוש ומגובס, אבל מתפקד, חיוך גדול ומרגיע על פניך, כאילו אומר ש"אמנם קשה לי, אבל קשה זה טוב". ובחלומי אני מבין שאיכשהו הצליחו להציל אותך, עזרתי לך ללכת אל המקום שלך, ומדי פעם בניך הצוחקים נכנסו פנימה לשבת אתך ואז יצאו שוב לשחק בחוץ. הייתי כל כך נבוך, כי פחדתי שתכעס, בצניעותך, כשתגלה אלו דברים אמרתי בשבחך מאז שנפלת. בקבלת השבת שרו מנגינה חדשה ועשית לי פרצוף של "מה המנגינה הזאת?", וניסית לקלוט ולהצטרף. אין לי דרך לתאר את השמחה הגדולה של כולם, כאילו התעוררנו כולנו מאיזה חלום רע, אבל בבוקר הסתבר שמהחלום הטוב התעוררנו, ואתה אינך, ויום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ישנו.

וכך מגיע לו יום הזיכרון, אישי ודוקר יותר מאי פעם. אנו מתייצבים לצד הוריקן כאן בהר הרצל, בחלקה הצפופה של מלחמת לבנון השנייה. בתום הטקס הרשמי רוב הבאים אל ההר מתפזרים, ומתחיל טקס לא רשמי, זה של המצטרפים החדשים למשפחת השכול. כולם שם. כל הדמויות מהסרט

עליך, שריגש בלילה שלפני כן כחצי מיליון אנשים, מסתובבים סביב קברך. לאחר שירת 'התקווה', שרים 'אני מאמין'. כה טבעית וספונטאנית היא השירה, עד שרק אחריה אני שם לב לכך שבעצם אף פעם לא שרו 'אני מאמין' אחרי הטקס בהר הרצל. כן רועי, המלחמה שלכם העלתה אותנו כיתה, בדרך התחייה. ערכי הנצח של עם ישראל אינם מניחים לנו, הם תובעים את מקומם בתודעה הלאומית, כפי שחשת במלוא אישיותך, ואתה חלק מרכזי מעליית הקומה הזאת, הצומחת מלמטה, בטבעיות.

והנה אנו ניצבים כולנו כאן היום, ומבינים שהגיעה העת שבה על הייסורים והמחאה הפנימית שהיו מנת חלקנו בשנה הזאת לפנות את מקומם לטובת רגש של הפנמה והשלמה.

הגיעה השעה להפסיק לחלום על שוברך, ולהתחיל לחלום על אלפים ורבבות שילכו בדרכך.

הגיעה השעה לחשבון נפש: מה אנחנו יכולים לקחת אתנו הלאה מקידוש השם שהתהלך בקרבנו.

יש צד אישי בחשבון הזה, לכל אחד ממכריך היה רועי משלו, אבל עלינו לערוך גם חשבון כללי יותר, להתעלות מעל למבט המצומצם ולתפוס את מה שיש בדרכו של רועי שנוגע לא רק לקרוביו, מכריו ומוקיריו, אלא לכל קהל ישראל.

אני סבור, במלוא הרצינות, שבמבט היסטורי עתידי יתבוננו בדמותו של רועי כעל אחד המבשרים של עידן חדש, עידן של מעבר, בין תודעה לאומית המיוסדת רק על מחשבות של חול, לבין תודעה לאומית המיוסדת על מחשבות של קודש. כמה כנסת ישראל כמהה למעבר זה! רועי עשה את המעבר הזה בעצמו בעמל רוחני אידיאליסטי שנמשך שנים, הוא היה מסוללי הדרך, ועכשיו הגיע הזמן ללכת בעקבותיו, הגיע הזמן להתרומם ולהתעלות.

יצא לי לא אחת להזכיר, בשיחות או בראיונות, את הניגוד בין מעשה הגבורה של רועי לבין האווירה התרבותית המקיפה אותו. החברה הישראלית שינתה את פניה, ואנו עדים לירידה באידיאליזם ולעלייה בהדוניזם, לירידה בכלליות ולעלייה באינדיבידואליזם. תמיד כשאמרתי שמעשהו של רועי נראה כאילו הוא לקוח מתקופה אחרת, הובעה הסכמה

רבה. הסאה כבר הוגדשה, ורבים מתגעגעים אל העידן ההוא, של ההתגייסות הלאומית למען הקמת המדינה והבטחת ביטחונה. אולם לא לזאת הייתה עיקר כוונתי. כשאמרתי שמעשהו של רועי לקוח מעידן אחר, לא על העבר חשבתי, אלא בעיקר על העתיד. לא פרפור גסיסה של תנועתנו הלאומית הופיע באישיותו של רועי, אלא ניצוץ של החיים הצומחים בקרבנו, המבשרים את השלב הבא בדרכנו הארוכה, שלב שבו האידיאליזם והמסירות למען הכלל יתנערו מעפרם, יקיצו ויקומו לתחייה, אך הפעם לא במנותק מערכי הקודש, המאוחדים עם נשמת האומה, אלא ביניקה מהם, במידה כזו או אחרת. גבורת אישיותו של רועי איננה זכר למה שהיה, אלא סימן למה שיהיה, ועם זה, היא גם סימן למה שחסר בנו כעת, היא: "סימן שעוד לא הגענו, והאופק עוד רחוק..."
וצריך להמשיך ללכת...
והדרך עוד מושכת, ארוכה..."

בתלמוד הירושלמי (ברכות ג א) נאמר על הפסוק "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך" – "ימים שאתה עוסק בהם בחיים, ולא ימים שאתה עוסק בהם במתים". בחלוף שנה, צריך לדעת לקום, להתעודד, ולא לתת את הניצחון לידי של מלאך המוות. אולם בעוד שהאבל האישי צריך להתמתן, הרי שההליכה בדרכו של רועי צריכה רק להתעצם. רועי הרי היה איש של דרך, האיש שהולך, גם אם באופן אישי לא יגיע. כשבאנו אליו ואל שרה להתארח בשבת בעלי, התפלאתי לראות הרבה חצרות בתים מוזנחים. הוסבר לי שהתארחנו ברחוב בו כל הבתים שכורים, ולכן הדיירים לא משקיעים בחצר. ואז ראיתי את רועי, מטפל לו בגינה, מעביר סלעים ובונה טרסות. גם ביתו היה שכור, אבל הוא לא עשה את החשבון שכולם עושים, כי הוא היה איש של דרך. כך באורחות חיו, כך בתלמודו, וכך גם בקרב האחרון שלו, עד להחלטתו האחרונה: ריכוז מוחלט במה שנכון לעשות עכשיו.

רועי, חלפה שנה. אנחנו מתגעגעים אליך, ומתחייבים כאן היום, לנסות להרים ראש, להתעודד, ולהמשיך בדרך.